

OCJENA RADA NEKIH SPORTSKIH ŠKOLA U ZAGREBU*

Viktor Šnajder

Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

Stručni članak

UDK: 371.214

Primljeno: 10.09.1992.

Sažetak

Ministarstvo za prosvjetu, kulturu i sport Hrvatske odredilo je nadzor nad radom nekih sportskih škola u Zagrebu. Ocjena rada ovih škola uglavnom je negativna. Razlozi su ovi:

- Planovi i programi nisu primjereni znanstveno-stručnim kriterijima za rad sportskih škola. Najčešće su načinjeni tek toliko da zadovolje formalne propise.
- U školama se ne koristi ostala prateća dokumentacija.
- Jedan dio voditelja nema formalno stručne kvalifikacije za takav rad, a većina se stručno ne usavršava
- Selekcija učenika ne provodi se na znanstveno-stručnoj osnovi, pa škole i zbog toga ne postižu očekivane rezultate.

Opći je dojam da je rad nadziranih sportskih škola neefikasan i neracionalan. Zbog toga se predlaže da se dogovore predstavnici Fakulteta za fizičku kulturu, Saveza pedagoga fizičke kulture i sportskih saveza, te utvrde način rada sportskih škola i mjere za poboljšanje njihove djelatnosti.

Ključne riječi: sportske škole, planovi i programi, ocjena rada, učenici

Abstract

EVALUATION OF WORK OF SOME SPORTS SCHOOLS IN THE CITY OF ZAGREB

The Ministry of Education, Culture and Sport of the Republic of Croatia has decided to supervise the work of some sports schools in the city of Zagreb. The reasons why the work of those schools has been evaluated in most cases as negative are as follows: the curricula do not follow scientific and professional criteria for the work for sports school; most often they are made only to meet formal regulations; teachers do not have proper professional qualifications for such a job, and the majority of them lack advanced training; the selection of pupils is not conducted on a scientific and professional basis and therefore the schools do not achieve anticipated results.

The general impression is that functioning of the supervised sports schools is inefficient and uneconomical.

I suggest that Faculty of Physical Education, the Association of Pedagogues of Physical Education and other sports associations meet and establish the mode of work of sport schools and measures for improving their efficiency.

Key words: sports schools, curricula, evaluation of work, students

Zusammenfassung

BEWERTUNG EINIGER SPORTSCHULEN DER STADT ZAGREB

Das Ministerium für Bildung, Kultur und Sport Kroatiens hat Aufsicht über die Arbeit einiger Sportschulen in der Stadt Zagreb verordnet. Die Schulen wurden vorwiegend negativ bewertet und zwar aus folgenden Gründen:

Die Curricula, nach denen in den Sportschulen gearbeitet wird, entsprechen nicht, den fachlich - wissenschaftlichen Kriterien für einen solchen Unterricht. Sie erfüllen nur die formalen gesetzlichen Anforderungen. Entsprechende Begleitdokumentation wird in den Schulen nicht geführt. Ein Teil der Lehrer ist für die Arbeit, die sie verrichten, nicht entsprechend ausgebildet und die meisten bilden sich in ihrem Fach nicht weiter aus. Die Eignung der Schüler für diese Art von Schulen wird nicht auf Basis wissenschaftlicher Erkenntnisse geprüft, was sich später negativ auf ihre Leistung auswirkt.

Es herrscht der Eindruck, dass die Tätigkeit der beaufsichtigten Schulen nicht effizient ist. Deshalb wird vorgeschlagen, dass Vertreter der Fakultät für Körperkultur, des Sportpädagogerverbandes und der Sportverbände zusammenkommen und versuchen, die Arbeitsweise der Sportschulen neu zu definieren und Massnahmen zur Verbesserung der heutigen Situation zu treffen.

Schlüsselwörter: Sportschulen, Curricula, Bewertung der Arbeit, Studenten

* Rad je dio znanstvenog projekta 5-10-114 Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Kako bi se ostvario željeni cilj, svaka ljudska djelatnost na materijalnom, duhovnom, kao i na športskom polju mora biti provedena prema nekim pravilima i zakonitostima. Prema tome, i predviđeni cilj u športu može se ostvariti samo u slučaju ako se njegova realizacija odvija prema prethodno utvrđenom planu i programu. Iako se ne može potpuno poistovjetiti proces materijalne proizvodnje s onim kada se radi o ljudskim bićima, oba ova procesa u svojoj osnovi imaju i dosta sličnosti.

Kako bi se u nekoj tvornici proizveo kvalitetan i rentabilan proizvod, tj. onaj za kojeg će tržište pokazati zanimanje, potrebno je prethodno pripremiti odgovarajuće uvjete. To znači načiniti dobar plan i program proizvodnje, imati odgovarajuće alate i strojeve za proizvodnju, te prostorije, osigurati odgovarajuće sirovine od kojih će se finalni proizvod načiniti, imati dobre stručnjake koji će proizvesti proizvod te dobro organizirati proizvodnju. Tijekom proizvodnje potrebna je neprekidna kontrola kvalitete proizvodnje kao i finalna kontrola.

Svi ovi elementi postoje i u "proizvodnji" vrhunskih športaša, uz još jedan dodatak - ovdje je "sirovina" živa i mlada te joj je potrebna i pedagoška obrada, koja je prema svojoj važnosti jednaka onoj športskoj, ako ne i važnija.

Pogledajmo sada kakva je situacija u nekim našim "tvornicama" budućih vrhunskih športaša, tj. u nekim športskim školama Zagreba.

Nedavno je proveden nadzor nad nekim športskim školama u Zagrebu. Kontrolu su proveli vodeći stručnjaci i znanstvenici u tim športovima, a rezultati su slijedeći. Plan i program rada svake škole, pa tako i športske, osnovni je dokumenat prema kojem se provodi športsko - pedagoška djelatnost. On treba biti takav da odgovara svim znanstveno - stručnim zahtjevima. Nažalost, planovi i programi športskih škola, tamo gdje i postoje, ne odgovaraju spomenutim zahtjevima. Najčešće oni imaju samo formalni karakter, a nema niti dokaza o njihovoj vrijednosti u praksi jer se ne provode stručne analize njihove vrijednosti. Uz ovo najčešće nedostaju i ostali prateći dokumenti. Tako je npr. rijetkost da se u nekoj školi vode osobni kartoni učenika na temelju kojih se učenici prate i u antropološkom i u športskom pogledu. Zbog toga i nije moguće pratiti razvojni put većine naših vrhunskih športaša, što bi bilo bitno za stvaranje modela vrhunskih športaša u pojedinim športovima već u najranijoj dobi. Bez plana i programa nije moguće upravljati treningom, praviti ispravke tijekom njegova provođenja, a niti kontrolirati ga.

Tehnički uređaji, tj. športski objekti i sprave često su na niskom nivou. Teško je zamisliti "kvalitetan športski proizvod" ako nema npr. atletske staze, bazena za plivanje, potrebnog broja lopti, dvorane i sl. Nažalost, toga ima u mnogim športskim školama.

Selekcija učenika pri ulasku u školu, a i tijekom školovanja, nije odgovarajuća. Ne postoji provjereni model učenika koji se primaju u pojedini šport ili su te informacije nepotpune. Npr., uzima se u obzir samo odgovarajuća antropo - materija i sl., a to je kao samo jedan od preduvjeta za uspješnost u nekom športu.

Sa stručnjacima, tj. voditeljima, javlja se više problema. Kao prvo, nivo stručnog obrazovanja jednog dijela ne zadovoljava propise, a niti stvarne potrebe. Slijedeći problem su nagrade voditeljima koje su najčešće stimulativne. Zasad ne postoji niti jedna stručna ocjena rada trenera, pa je i to razlog što rad nekih voditelja nije na onoj razini na kojoj se to očekuje. Zamislimo da se rad u tvornici plaća samo prema utrošenom vremenu, tj. boravku u tvornici, a upravo se tako najčešće plaća rad trenera u športskoj školi. Prevladava stav "sretni smo da netko uopće želi raditi s djecom". Poseban problem je stručno usavršavanje voditelja. Najčešće nema stručnih sastanaka, dogovora, usavršavanja, a to znači stagnaciju u stručnom radu. Odgovarajuće literature nema, a najčešće se koristi ona za tzv. kvalitetne športaše. Međutim, poznato je da djeca nisu odrasli ljudi u malom. Jedan od najvećih problema je razina pedagoškog obrazovanja voditelja. Istina je da je jedan veći dio voditelja završio nastavničke škole za fizičku kulturu, međutim, jedan dio te kvalifikacije nema. Međutim, samo viša razina športske kvalitete nije dovoljna za obrazovanje, a pogotovo za odgoj mladih.

Teško je u jednom, a pogotovo ovako kratkom izlaganju iznijeti i obrazložiti sve probleme koji se javljaju u radu naših športskih škola. Međutim, treba ipak predložiti barem neke mjere za njihovo ublažavanje ili otklanjanje. Zbog toga predlažem:

- Načiniti planove i programe primjerene suvremenom nivou športskog razvika i razini djece u športskoj školi, koji mogu osigurati kontinuitet rada od polaska u športsku školu, pa sve do vrhunskog športaša.
- Odrediti kriterije za primanje učenika u pojedine športske škole, te kriterije za prijelaz u više športske razrede.
- Odrediti način sustavnog praćenja učenika i to njihovih motoričkih sposobnosti, te specijalnih sposobnosti, bitnih za određeni šport.
- Osigurati neprekidno stručno i pedagoško usavršavanje voditelja u športskim školama, te osigurati im stručno - pedagošku literaturu i nadgradnju.
- Barem jednom godišnje ocijeniti rad voditelja, te ih nagrađivati prema rezultatu njihova rada.

Iako su u "Modelima za rad športskih škola" zacrtani okviri za realizaciju većine ovih prijedloga, prema rezultatima nadzora nisu se mogli uočiti njihovi rezultati. Zbog toga predlažem da se što prije i to vrlo ozbiljno pride ostvarenju ovih prijedloga, jer o tome ovisi budućnost našeg vrhunskog športa.

Literatura:

1. Šnajder, V.: *Atletika u športskoj školi - priručnik*. Atletski savez Zagreba, Zagreb, 1986.
2. Šnajder, V.: *Plan i program treninga u pionirskim i atletskim školama*. Atletski savez Zagreba, Zagreb, 1986.
3. Šnajder, V.: Izvješće Ministarstvu za prosvjetu, kulturu i šport Hrvatske o nadzoru nad stručnim radom nekih športskih organizacija u gradu Zagrebu, Zagreb, 1992.

* Referat podnesen na ljetnoj školi pedagoga fizičke kulture Hrvatske, Rovinj, 27-30. 08. 1992.